

Nizama Husetić, studentica I godine Pravnog fakulteta Univerziteta u Sarajevu

-, „Trebao bi i Hasan doći još malo.“, rekao je Sakib presipajući bistri sok u kanister.

-, „Otkad ga nisam vidio... Prije je češće dolazio.“, iznenadio se Emir.

-, „Eto obećao je doći, pomoći oko pekmeza.“

-, „Vala ćemo nas dvojica dežurati večeras.“, rekao je Emir i izišao iz podruma.

Kazan je već bio spreman. Uredno složena suha drva za vatru čekala su sa strane da sav onaj cijedeći sok pretvore u tečni pekmez. Jabuka je ove godine rodila kao nikad do sad. Djed za to razlog vidi u čišćenju imovine „od harama“.

-, „Rekao sam ja tebi, Sakibe, kad zekat uplatiš na vrijeme, i jabuka rodi.“

Hasan je došao u sumrak. Sunce se još nije sakrilo u potpunosti kad mu se auto pojavilo na bašči.

-, „Dobro si se sjetio, rođak, puta do kuće.“, rekao je Emir grleći ga.

-, „Nemoj me samo ti kuditi. K'o da je Srebrenik odavde na petnaest sati, a ne petnaest minuta.“, odgovorio je smiješeći se.

-, „Boga mi si smršao još, Hasane. A i blijed si mi skroz.“, odmjerila ga je strina.

-, „Ma ne brini mi se strina, kad upečemo pekmez sad, dat ćeš mi koju teglu i ima da se popravim.“

-, „Eeee Boga mi ga i doktori po Tuzli počeli preporučivati sad. Kažu, lijek za slabu krvnu sliku.“

-, „Gdje neće biti, strina, cijelu noć se peče. K'o suho zlato.“

Okrenuo se Emiru.

-, „Ti i ja smo večeras glavni za ovo. Nek' spavaju oni. Zato sam došao.“

Mnogo je vremena stalo u zagrljaj dvojice mladića. Mnogo onog prije i ovog sad.

-, „Sad sam ja to rekao babi. Kad smo ga zadnji put pekli zajedno, ujutro krenuli u školu zajedno, zaspali u autobusu, pa se vozač izgalamio.“

Hasan se glasno nasmijao.

-, „A ti i tad još ganjao Dženitu.“

Emir se nasmijao.

-, „Pekmez. Sad je pekmez bitan.“, promijenio je temu.

-„Jeste.“, nasmijao se Hasan, „Da ponesem sebi u Njemačku.“

-„Čuo sam za to, sine. Kakve su to sad ideje?“, pitao je Sakib.

-„Idem ja amidža.“

-„I to je sigurno, sine?“, upitala je strina tiho.

-„A šta ću strina? Ovo mi je sigurno.“, odgovorio je i sjeo na stolicu.

-„Haj'mo mi ovo početi peći, nećemo nikad ovako.“, rekao je Emir da prekine konverzaciju koja ga je vidno činila neraspoloženim.

Dvije su plastične stolice bile podjednako udaljene od kazana sa pekmezom. Tiha ranojesenja noć je već pala i hladnoća odlaska ljeta se uvlačila u kosti.

-„Otkud to da ti ideš?“, počeo je Emir.

-„Nema mi druge rođak. Znaš i sam.“

-„Ne znam. Ti najbolje znaš. Opet, ja ne bih išao. Imaš posao. Mislim, vjerujem da ti je naporno u domu zdravlja, ali...“

-„A više ću i zaraditi. Ako mi idu leđa, nek' idu makar za eure.“

-„A dok platiš stan, režije, dok jedeš?“

-„Našao sam već starački dom.“

-„Kad ideš?“

-„Trebao bih prekosutra na razgovor.“

-„Nek' ti je sa srećom.“, rekao je Emir vidno nezadovoljan.

Hasan je ustao da promiješa pekmez pa se vratio na stolicu.

-„Čime se ti baviš rođak, šta ima ovdje u selu?“, upitao je znatiželjno.

-„Ma šta će biti. Ustani, radi, uči koliko možeš... eto...“

-„Gdje ti je Dženita? Još ste vi zajedno?“

-„Jesmo, hvala Bogu. Planiramo nešto za iduću godinu, pa šta Bog dragi da, samo da ona ispolaže još šta ima.“

Hasanu su se zjenice raširile, a usne izvile u osmijeh.

-„S hajrom nek' vam je. Živi i zdravi bili. Baš si me obradovao.“

Emir se ponosno nasmijao.

-„A nećete li vani?“, upitao je Hasan.

-„Nećemo, ako Bog da. Rekli smo, dok god ovdje ima hljeba za pojesti, i pekmeza za ispeći, nećemo.“, rekao je smiješeći se.

-„Ma ne znam ja, više, meni se ovdje sve smučilo, pravo da ti kažem.“

-,Što bolan, nema ljepše zemlje od ove naše Bosne.“

-,Ma nemoj me, Boga ti, i ti.“

-,Ne znam, rođak, meni da neko da siguran posao kao tebi, sutra bih se oženio i ne bih ni razmišljao o odlasku.“

-,Mogu bolje.“

-,Svi možemo. Pitanje je, zaslužujemo li.“

-,Znaš li da nisam ušao u ovu našu staru kuću ne pamtim...“, rekao mu je Hasan.

-,Kako misliš nisi?“

-,Nisam. Ne mogu. Otkako nema mame i babe, ne mogu.“

-,Ući ću ja s tobom.“

-,Čujem mamu i babu unutra. Ona nešto u kuhinji radi, a on Salihu i meni daje zadatke oko kuće. Ona zove na ručak, on kasni, ona se ljuti, čorba se ohladi, on govori da mu je sve njeno najdraže. Ne mogu.“

-,Ako odlučiš, ići ću ja s tobom. Malo ćemo je i pospremiti, da imaš gdje doći.“

-,Ako odemo, ja neću otići nigdje. Ostat ću tu.“

Emir se osmijehnuo.

-,Imal' gdje Džemile?“, pitao je Hasan drugačijim tonom glasa, onim koji je bio rezervisan samo za govor o njoj.

-,Ne znaš ti?“

-,Šta ne znam?“, pitao je gledajući ga ravno u krupne smeđe oči.

-,Ona se... zaručila..“, tiho je rekao.

-,Ko se zaručio Emire?“

-,Tvoja Džemila“, rekao je vidno žaleći ga.

Hasan je pogledao u kazan sa pekmezom. Hladna bosanska noć već se uvukla u svaku poru avlije. Samo je Hasanov pogled sad bio hladniji. Hladniji i odsutan.

-,Nisam ti možda trebao reći.“

-,Jesi. Nisam ja nju trebao ostaviti.“

-,Nije tvoja nafaka.“

-,Najlakše je tako reći. Kad ostaviš nešto i ne treba da je tvoja nafaka. Kasno je sad.“

-,Nemoj onda ići u Njemačku.“, rekao je smireno.

Emir je taman otvorio usta da mu odgovori, kad se iz mraka pojavila strina Hanifa.

-,Matiii, nisi trebala bona.“, obradovalo ga je njeno prisustvo samo da prestanu pričati o Džemilinoj udaji.

Strina je već sipala čaj.

-, „Da se ugriju malo moji begovi. Treba vam čitavu noć biti tu. Bome, sami ste sebi odabrali.“, rekla je uz onaj njen ugodan osmijeh.

-, „A prije si nas tjerala u kuću.“

-, „Eeee sine, druga vremena. Sad ste stasali za ženidbe. Valjda ću i to dočekati, ako Bog da.“

Zakopčala je džemper i krenula u kuću.

-, „Nisi joj rekao?“, upitao je Hasan.

-, „Nisam. Neću da se izjalovi. Tebi prvom sve kažem.“

-, „Ti si moj brat Emire.“

-, „Teško mi je čuti da ideš.“, rekao je Emir.

-, „Hajde bolan, neću na kraj svijeta.“

Promiješao je pekmez i ostao stojati.

-, „A što ti moraš ići? Šta ti fali ovdje?“

-, „Sve. Mati, otac, Salih u Belgiji.“

-, „Misliš da ti tamo neće faliti? Ovdje su ti makar mezari roditelja blizu. A imaš i mene, i mamu i babu.“

-, „Znam ja to Emire. Ali nešto...“

-, „Šta nešto?“

Negdje u daljini, zalajao je pas.

-, „Sjećas se kako je nena učila, čim bi čula naveče da laje pas?“, upitao je.

-, „Sjećam. A ja sam se bojao i stalno je držao za dimije. Jednom sam joj poderao dio, koliko sam se prepao.“

-, „Ja se kod nene ničeg' na dunjaluku nisam plašio. Nena je nena.“

-, „Ni ja. Da je živa, možda ne bih išao.“

-, „Zbog nene?“

-, „Zbog tog sigurnosti. Zbog tih dimija.“

-, „Nema Hasane u Njemačkoj dimija.“

Sjeo je.

-, „Sinoć sam sanjao oca rahmetli.“, počeo je Hasan.

-, „Šta kaže?“

-, „Ne kaže ništa.“

-,Sanjao sam ga u avliji ovdje. I nena je bila tu. Mati sa strinom nešto u kući. Ti, on, i ja sjedimo. Milina. Jedino što je rekao, ja sam ustao nešto od stola, da pomognem komšiji Idrizu. Samo što sam ustao, povukao me za rukav i rekao da sjednem uz njega, on će pomoći.“

-,Rekao ti je da ne ideš.“

-,Da.“

Tišina.

-,Sve me ovdje podsjeća na njih. Nije više ni do posla, pravo da ti kažem.“

-,Znam, znam ja to Hasane i bez da kažeš.“

-,Znaš šta je bilo čudno?“

-,Šta?“

-,Sanjao sam ga sa nogom.“

-,Sa nogom?“

-,Da.“

-,Noga je otišla za ovu državu Hasane.“

-,Znam ja to. Jel' de to je emanet?“

-,Jeste brate.“

-,Babin emanet.“

Hasanovo lice je u polumraku zračilo vedrinom, onom dječaćkom, i tugom, onom muhadžirskom.

-,Teško je ovdje, Boga mi je teško.“

-,Nije teže nego amidži kad je izgubio nogu.“

Hasanu je potekla suza. Jedna. Sitna. Golema. I sav mu se mladi život ocrtao u njoj. Sav onaj bol za ljudima kojih se nije nagledao, čije su mu riječi potrebne, zagrljaji, dodiri ruku. Otac je preselio kad mu je bilo sedamnaest godina. Ni za Džemilu mu nije rekao, ni kako je gledao, ni kako je pratio pogledom kad bi naišla. Majka je preselila par godina poslije. Sad je sve prošlo. Nikoga nije bilo. Hasan je velikim rukama prekrio lice, kako bi se što više sakrio od Emirovog pogleda i prohladne noći. Lice mu je bilo rosno kad je konačno spustio ruke. Udahnulo je duboko.

-,Izgubljen sam ja.“

-,Svi smo. Samo ne moraš otići tako daleko da se pronađeš.“

Hasan se osmijehnuo.

-,Uvijek si bio mudriji od mene.“, rekao je

-,Nema mudrost ništa s tim.“

Ogrnuo se jaknom.

-„Sjećaš li se ti onog jednog Ramazana kad nijednu noć nismo bili kod kuće?“, sjetio se.

-„Vazda negdje drugo. Druga noć, druga kuća. I strina i mama rahmetli se ljutile.“

-„Eh, brate moj...“, uzdahnuo je Emir.

Već se crnilo noći sklanjalo sa obzorja i prelazilo u tamno plavu boju, kad su se začula vrata.

-„Amidža, ništa ne brigaj. Sav smo pekmez uništili.“, rekao je Hasan.

Emir se nasmijao.

-„Jeste evo, sve je propalo babo“, dodao je.

-„Vala bih vama dvojici to halalio. Kako vas je lijepo vidjeti zajedno.“

-„Hajde amidža bujrum sjedi s nama.“, pokazao je Hasan.

-„Neka sine, kratko ću, pa odoh sabah klanjati dok se nije razdanilo.“

-„Mogli smo i zajedno.“, dodao je Emir.

-„Mogli smo vala.“, složio se Hasan.

-„De ti meni sine reci, je li istina da nas ostavljaš?“, upitao je tiho.

-„Ah amidža, planiram.“

Sakib je klimnuo glavom.

-„I ja sam mislio, u tvojim godinama. Ali sam odustao.“

-„Zašto?“

-„Ah, oženio se. Onda me ona zarobila.“

Smijeh.

-„Ja se na to ne mogu vaditi.“

-„Moj sine, nikad ne znaš kad će naići nafaka.“

-„Udaje mi se nafaka, čuo sam.“

-„Da, samo se nikad ne zapričaju ona i Hanifa, a da ne pita za tebe. I onda meni Hanifa to prepričava i pita se, treba li tebi reći.“

Hasan ga je pogledao.

-„Gotovo je to sad.“

-„Jeste gotovo, kad si odustao. Isto kao što i sad ideš.“

-„Ne mogu amidža. Ne mogu gledati ovdje ovo. Ni nepravdu, ni kuću ovu našu staru.“

-„Ne ide tako. Na nepravdu se ne žmiri, ali je se mora otklanjati. A kuća... kući je potrebniji čovjek, nego čovjeku kuća, sine. Tako je i sa ovom našom državom danas. Zapamti to.“

Emir je vidio koliko se Hasanovo lice lomi, i bori, i plakalo bi, i reklo bi nešto. Ali je ostalo smireno.

-,Hoćemo li mi klanjati sabah, ili ćete još vas dvojica muhabetiti?“, upitao je da završe.

-,U pravu si, haj'mo amidža.“, pokazao je rukom.

Dan je polako svitao dok su obavljali dvije po dvije sedžde, polako i skrušeno. Kad su obavili namaz, amidža se vratio u kuću, a Hasan i Emir ostadoše sjediti na seržadama.

-,Jel' te pogodilo ovo što babo priča?“, upita ga Emir.

Hasan ga je samo blijedo gledao.

-,Jel' amidža ima rezervni ključ od naše kuće?“, upitao je.

-,Ima.“, zadovoljno je potvrdio Emir.

-,Hajde nađi ga! Idemo!“

Emir je već bio na nogama u pravcu kuće.

-,Idemo ili ostajemo?“, upitao je.

Hasan se iskreno, od srca, nasmijao.